

KONJUNKTŪRAS APSEKOJUMU REZULTĀTI 2017. gada 4. ceturksnī

Centrālā statistikas pārvalde

Informatīvais apskats

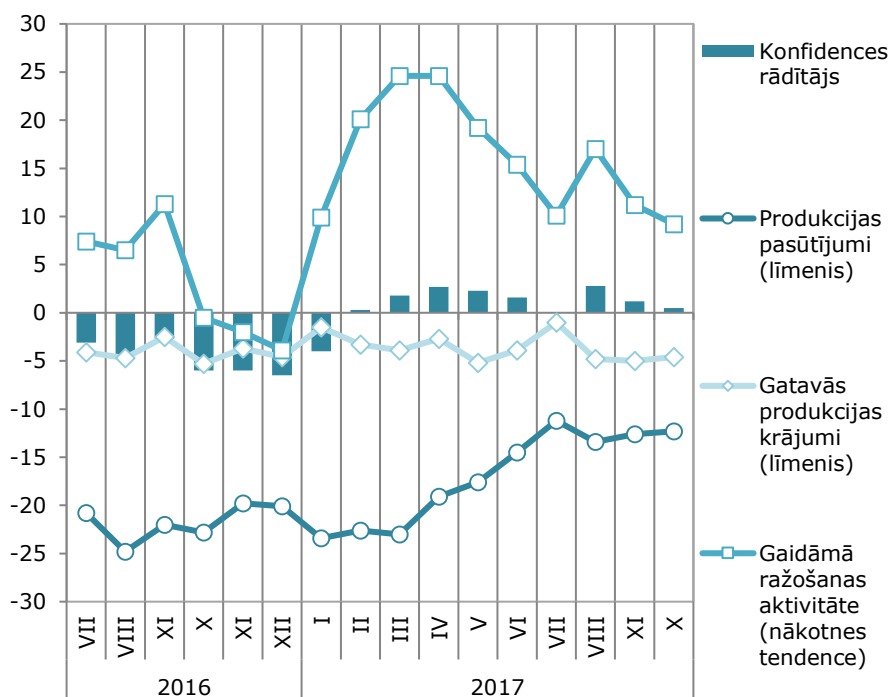

1. RŪPNIECĪBAS KONJUNKTŪRA

2017. gada oktobrī rūpniecības konjunktūras konfidences rādītājs, kas raksturo kopējo konjunktūras situāciju apstrādes rūpniecībā, Latvijā bija 0,5. Salīdzinājumā ar 2017. gada jūlija aptauju konfidences rādītājs palielinājies par 0,5 procentpunktiem, bet, salīdzinot ar 2016. gada oktobri, uzlabojies par 6,5 procentpunktiem.

Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis, gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis (pēdējo rādītāju ņem ar pretēju zīmi).

Rūpniecības konfidences rādītājs un tā sastāvdaļas
(saldo, %)

Saražotās produkcijas pasūtījumu līmenis 2017. gada oktobrī apstrādes rūpniecībā novērtēts kā nepietiekams (-12,3). Šis rezultāts ir par 1,1 procentpunktu zemāks salīdzinājumā ar jūlija aptaujas vērtējumu, bet par 10,5 procentpunktiem augstāks nekā iepriekšējā gada jūlijā.

Otra konfidences sastāvdaļa – gaidāmā ražošanas aktivitāte – 2017. gada oktobrī bija 9,2. Salīdzinot ar jūliju, šis rādītājs samazinājies par 0,9, bet, salīdzinot ar 2016. gada oktobri, pieaudzis par 9,7 procentpunktiem.

Trešā konfidences sastāvdaļa – gatavās produkcijas krājumi – 2017. gada oktobrī novērtēta ar -4,6. Negatīva rādītāja vērtība nozīmē, ka lielāks ir to apstrādes rūpniecības uzņēmumu īpatsvars, kas saražotās produkcijas krājumus vērtējuši kā pārāk mazus. 2016. gada oktobrī gatavās produkcijas krājumi tika raksturoti līdzīgi (-5,3).

Ražošanas aktivitātes izmaiņu saldo 2017. gada oktobrī bija 7, kas ir par 3 procentpunktiem vairāk nekā pirms gada.

Saturs

1. RŪPNIECĪBAS KONJUNKTŪRA.....	1
2. BŪVNICĪBAS KONJUNKTŪRA.....	4
3. MAZUMTIRDZNIECĪBAS KONJUNKTŪRA.....	7
4. PAKALPOJUMU KONJUNKTŪRA.....	9
5. EKONOMIKAS SENTIMENTA RĀDĪTĀJS UN APKOPOJOŠIE RĀDĪTĀJI BALTIJAS VALSTĪS.....	12
METODOLOĢISKIE PASKAIDROJUMI	16

2017/04

17-007-004

Kopējais produkcijas pasūtījumu līmenis oktobrī bija -13. Tas ir uzlabojies par 10 procentpunktiem, salīdzinot ar 2016. gada oktobri. Eksporta pasūtījumu līmeņa novērtējums (-17) salīdzinājumā ar 2016. gada oktobri pieaudzis par 9 procentpunktiem.

2017. gada oktobrī lielāks bija to rūpniecības uzņēmumu īpatsvars, kas prognozē realizācijas cenu pieaugumu (8). Gaidāmās nodarbinātības izmaiņas vērtētas ar 3, tātad kopumā apstrādes rūpniecības uzņēmumu vadītāji tuvākajos mēnešos prognozēja nodarbinātības pieaugumu.

Gaidāmo kopējo eksporta pasūtījumu izmaiņu saldo 2017. gada oktobrī bija 4. Uzņēmumu vadītāji prognozē produkcijas eksporta pieaugumu uz ES valstīm (5), turpretī eksportam uz NVS valstīm paredzams samazinājums (-4). Salīdzinājumā ar pagājušā gada vasaru eksporta pasūtījumu prognoze gan uz ES, gan arī uz NVS valstīm ir uzlabojusies.

2017. gada oktobrī apstrādes rūpniecības uzņēmumi vidēji izmantoja 75 % no iespējamās ražošanas jaudas. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu šis rādītājs ir pieaudzis par 1 procentu.

Konkurētspējas izmaiņas iekšējā tirgū ir vērtētas ar 1. Salīdzinot ar pagājušo un šo vasaru, šis vērtējums nav mainījies. Saldo konkurētspējas izmaiņas ārējā tirgū ES valstīs bija 1, bet ārējā tirgū ārpus ES rādītāja vērtība bija negatīva (-1).

2017. gada oktobrī 15 % respondentu norādījuši uz finansiālā stāvokļa uzlabošanu. Finansiālā stāvokļa izmaiņas rūpniecības uzņēmumos novērtētas pozitīvi (2), kas ir par 2 procentpunktiem labāk nekā pirms gada.

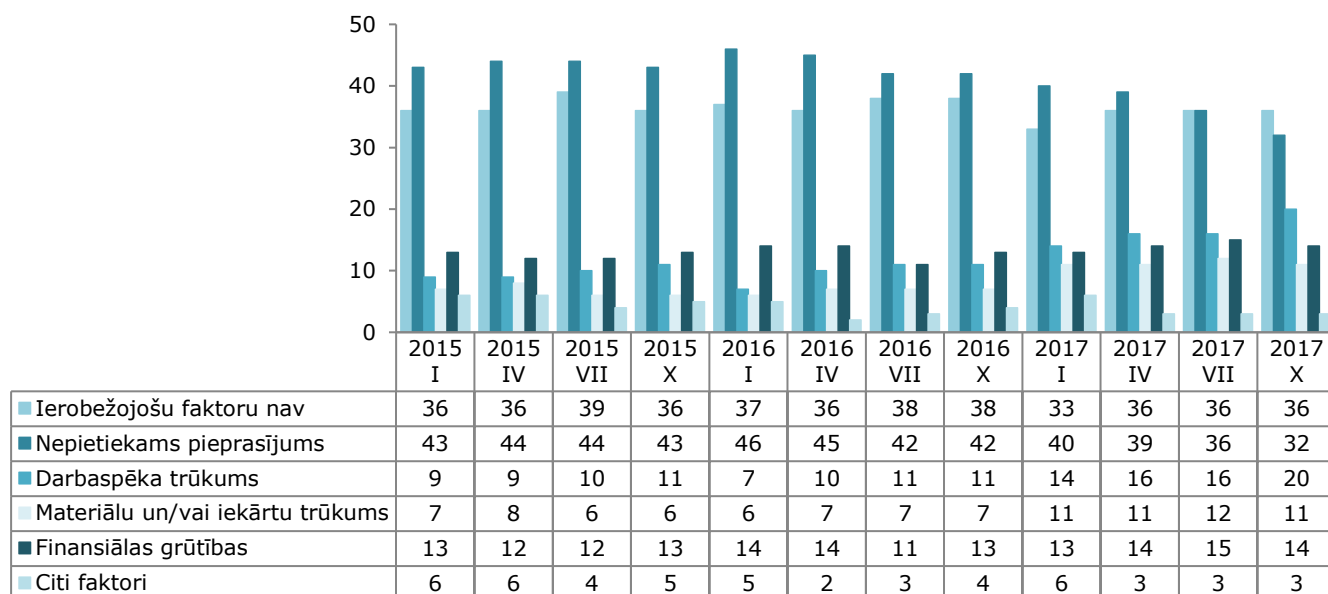
Kopš 2016. gada janvāra rūpniecības konjunktūras aptauja papildināta ar diviem rādītājiem – respondentu pašvērtējums esošai un gaidāmajai kopējai saimnieciskajai darbībai. 2017. gada oktobrī 72 % respondentu uzskatīja, ka kopējā konjunktūras situācija ir apmierinoša, 19 % atzīmēja, ka tā ir laba, par sliktu to atzinuši 9 %. Tātad šī rādītāja saldo ir 10, kas ir par 2 procentpunktiem mazāk nekā šī gada jūlijā, bet par 3 procentpunktiem vairāk nekā 2016. gada oktobrī. Arī kopējās konjunktūras situācijas prognoze tuvākajai nākotnei ir pozitīva (11).

Rūpniecības konjunktūras rādītāji

	2016.X atbilžu saldo, %	2017.VII atbilžu saldo, %	2017.X			
			atbilžu saldo, %	atbilžu īpatsvars, %		
				pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)
Ražošanas aktivitāte pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	4	15	7	21	65	14
Produkcijas pasūtījumi pašreiz (<i>līmenis</i>)	-23	-11	-13	7	73	20
Eksporta pasūtījumi pašreiz (<i>līmenis</i>)	-26	-16	-17	6	71	23
Gatavās produkcijas krājumi (<i>līmenis</i>)	-5	-1	-4	3	90	7
Gaidāmā ražošanas aktivitāte turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-1	10	9	21	67	12
Gaidāmās realizācijas cenas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	3	16	8	12	84	4
Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-3	7	3	10	83	7
Kopējā saimnieciskā darbība pašreiz (<i>līmenis</i>)	7	12	10	19	72	9
Gaidāmā kopējā saimnieciskā darbība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	4	16	11	17	77	6
Jaudas pietiekamība, ievērojot gaidāmo pasūtījumu apjomu (<i>līmenis</i>)	6	2	-1	10	79	11
Ražošanas nodrošinājums ar pasūtījumiem, mēnešos (<i>līmenis</i>)	2,5	4,0	3,3	x	x	x
Kopējie pasūtījumi pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	3	16	9	24	61	15
Eksporta pasūtījumi turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)						
kopējie	0	10	4	16	72	12
uz ES valstīm	0	11	5	15	75	10
uz NVS valstīm	-6	-2	-4	4	88	8
Ražošanas jaudas izmantošana, %	74	75	75	x	x	x
Konkurētspēja pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)						
iekšējā tirgū	1	1	1	7	87	6
ārējā tirgū: ES valstīs	0	1	1	6	89	5
ārējā tirgū: ārpus ES	-1	-1	-1	4	91	5
Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	0	5	2	15	72	13

Rūpniecības konjunktūras aptaujās četras reizes gadā (janvārī, aprīlī, jūlijā un oktobrī) līdztekus jau minētajiem rādītājiem tiek iegūta informācija par ražošanu ietekmējošajiem faktoriem. Veicot datu apstrādi, izskaitļo, cik procentu no respondentiem atzīmējuši katru no faktoriem, t.i., nosaka to izplatības biežumu.

Ražošanu ierobežojošie faktori apstrādes rūpniecībā (% no respondentu skaita)

2017. gada oktobrī 36 % apstrādes rūpniecības uzņēmumu atzīmējuši, ka ierobežojošu faktoru to darbībai nav. Šādu uzņēmumu ir par 2 procentpunktiem mazāk nekā pagājušā gada oktobrī. Izplatītākais ražošanu ierobežojošais faktors apstrādes rūpniecībā nemainīgi ir nepietiekams pieprasījums. 2017. gada oktobrī to atzīmējuši 32 % uzņēmumu, kas ir par 10 procentpunktiem mazāk nekā iepriekšējā gada oktobrī. Finansiālas grūtības ierobežo ražošanu 14 % uzņēmumu, kas par 1 % vairāk nekā pirms gada. Darbaspēka trūkumu kā saimniecisko darbību ierobežojošu faktoru 2017. gada oktobrī atzīmējuši 20 % respondentu, tik augstu atzīmi sasniedzot pirmo reizi kopš 2008. gada. Materiālu un/vai iekārtu trūkumu kā ražošanu ietekmējošu faktoru atzīmējuši 11 % uzņēmumu, kas ir par 1 % mazāk nekā šā gada jūlijā. 2017. gada oktobrī 3 % respondentu ir atzīmējuši, ka bez aptaujas veidlapā nosauktajiem faktoriem uzņēmumu darbību ierobežo vēl citi faktori – ražošanas sezonālais raksturs, telpu trūkums, nodokļu politika u. c.

Ražošanu ierobežojošie faktori apstrādes rūpniecībā dažādās uzņēmumu grupās 2017. gada oktobrī (% no respondentu skaita attiecīgajā uzņēmumu grupā)

	Kopā apstrādes rūpniecībā	Pēc nodarbināto skaita:			Pēc pamatražošanas veida:		
		lielie uzņēmumi (250 un vairāk nodarbināto)	vidējie uzņēmumi (50–249 nodarbinātie)	mazie uzņēmumi (1–49 nodarbinātie)	patēriņa preču ražošana	starppatēriņa preču ražošana	investīciju preču ražošana
Ierobežojošu faktoru nav	36	35	39	33	35	38	31
Nepietiekams pieprasījums	32	29	34	44	38	24	36
Darbaspēka trūkums	20	33	18	12	19	23	19
Materiālu un/vai iekārtu trūkums	11	12	6	6	6	19	3
Finansiālas grūtības	14	4	15	18	11	13	24
Citi faktori	3	2	3	3	3	2	3

Analizējot ražošanu ierobežojošos faktorus 2017. gada oktobrī, redzams, ka nepietiekams pieprasījums bija izplatītākais ražošanu ierobežojošais faktors visu ražošanas veidu rūpniecības uzņēmumos, kā arī vidējos (34 %) un mazos (44 %) uzņēmumos. Pēc pamatražošanas veida visbiežāk to atzīmējuši patēriņa preču ražošanas uzņēmumu vadītāji (38 %). Darbaspēka trūkums kā izplatītākais ražošanu ierobežojošs faktors bija lielajos uzņēmumos (33 %). Patēriņa preču un investīciju preču ražošanā darbaspēka trūkumu kā ierobežojošu faktoru atzīmējuši 19 % respondenti. Savukārt finansiālas grūtības visbiežāk ierobežo mazo uzņēmumu darbību (18 %), kā arī uzņēmumus, kas nodarbojas ar investīciju preču ražošanu (24 %). Materiālu un/vai iekārtu trūkums vairāk ietekmē lielos (12 %), kā arī starppatēriņa preču ražošanas uzņēmumus (19 %).

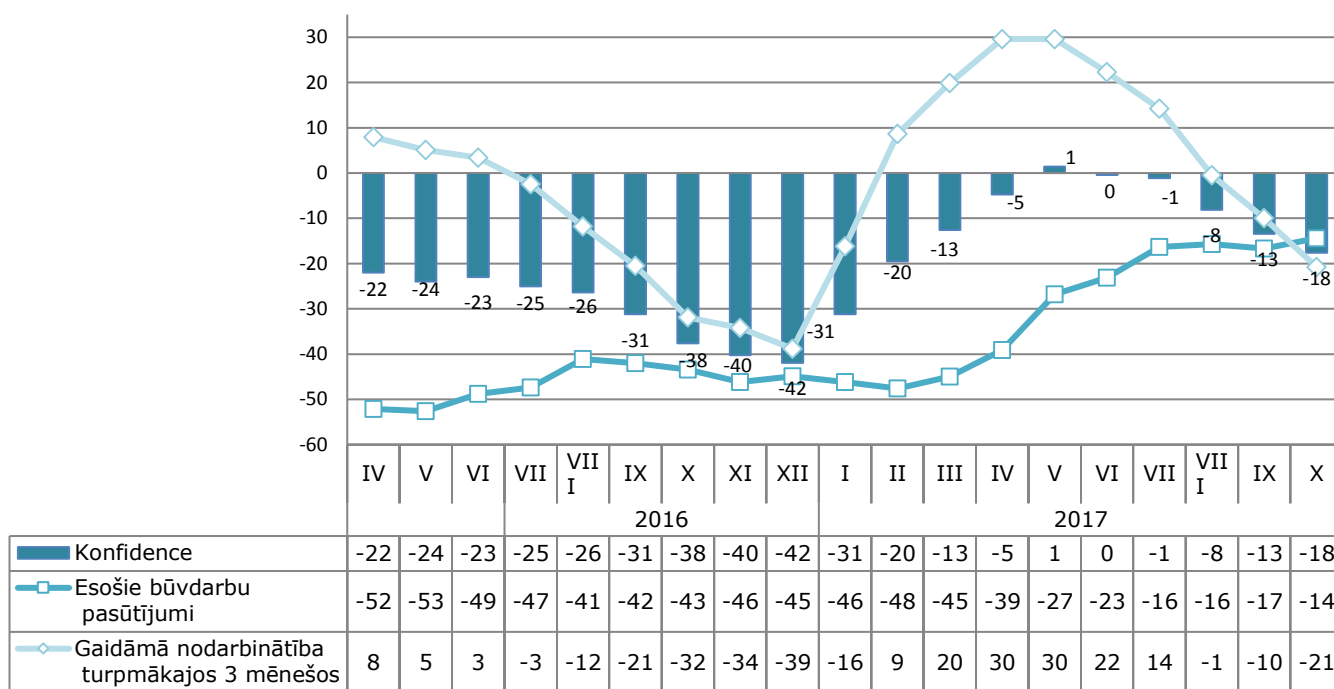
2. BŪVNICĪBAS KONJUNKTŪRA

Būvniecības konjunktūras konfidences rādītāja vērtība 2017. gada oktobrī bija -17,6. Šajā gadā konfidences rādītāja augstākā vērtība (1,4) bija maijā, sasniedzot pozitīvu rādītāja atzīmi pirmoreiz kopš 2013. gada jūnija. Salīdzinājumā ar 2016. gada datiem šogad būvniecības konfidences rādītājs ir būtiski augstāks. 2017. gada oktobrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, konfidences rādītājs palielinājies par 20 procentpunktiem.

Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais būvdarbu pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos.

Būvniecības konfidences rādītājam raksturīga izteikta sezonālitate: tās zemākās vērtības sasniedz decembrī un janvārī, bet augstākās – laika posmā no aprīļa līdz jūlijam. 2017. gadā būvniecības konfidences rādītājs augstāko vērtību (1,4) sasniedza maijā, oktobrī tas ir samazinājies par 19 procentpunktiem.

Būvniecības konfidences rādītājs un tā sastāvdaļas
(atbilžu saldo, %)

Pašreizējo būvdarbu pasūtījumu līmeņa saldo ilgstoši ir negatīvs. 2017. gada oktobrī esošo būvdarbu pasūtījumu līmeni 21 % būvuzņēmumu vadītāju vērtē kā nepietiekamu, 7 % uzskata, ka pasūtījumu apjoms ir virs normālā un 72 % vadītāju domā, ka pasūtījumu līmenis viņu uzņēmumos ir pietiekams. Tādējādi šī rādītāja saldo ir -14, kas salīdzinājumā ar 2016. gada oktobri ir pieaudzis par 29 procentpunktiem.

2017. gada oktobrī nodarbināto skaitu turpmākajos mēnešos neplānoja mainīt 61 % būvniecības uzņēmumu, 30 % plānoja to samazināt, savukārt 9 % uzņēmumu vadītāju plānoja palielināt nodarbināto skaitu. Tādējādi rādītāja saldo ir -21. Salīdzinājumā ar 2016. gada oktobri nodarbināto skaita izmaiņu prognoze ir uzlabojusies par 11 procentpunktiem.

Būvniecības konjunktūras rādītāji

	2016.X	2017. VII	2017.IX	2017.X			
	atbilžu saldo, %			atbilžu saldo, %	atbilžu īpatsvars, %		
					pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)
Esošā būvniecības aktivitāte (<i>tendence</i>)	-3	31	26	15	28	59	13
Esošie būvdarbu pasūtījumi (<i>līmenis</i>)	-43	-16	-17	-14	7	72	21
Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-32	14	-10	-21	9	61	30
Būvdarbu cenu izmaiņas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	2	14	17	14	17	80	3
Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-13	1	...	0	15	70	15

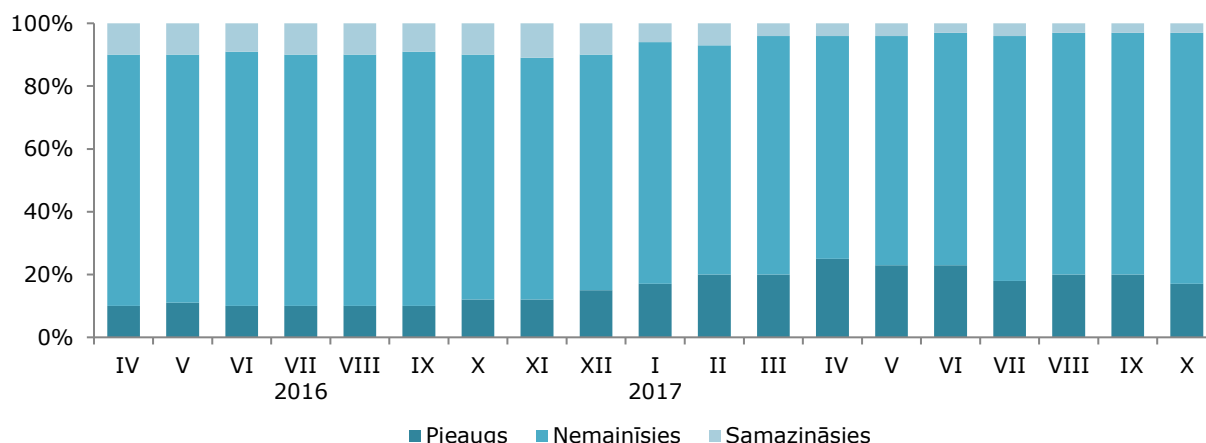
Reizi ceturksnī būvniecības konjunktūras apsekojuma respondenti atbild uz jautājumu, uz cik ilgu laika periodu (mēnešos) nepabeigtie darbi un darbi, par kuriem ir noslēgti līgumi, nodrošina ražošanu. Apkopojot datus, iegūst rādītāju, kas atspoguļo būvuzņēmēju nodrošinājumu ar pasūtījumiem.

Būvuzņēmēju nodrošinājums ar pasūtījumiem (mēneši)

	2015				2016				2017			
	I	IV	VII	X	I	IV	VII	X	I	IV	VII	X
Kopā būvniecībā	5,0	4,7	4,6	4,4	3,7	3,9	3,8	5,1	4,6	4,8	5,2	5,3
mazajos uzņēmumos	3,9	3,2	3,5	3,0	2,1	2,6	2,6	2,4	4,1	3,9	4,3	4,5
vidējos uzņēmumos	4,9	4,9	4,8	4,4	3,9	4,1	3,9	6,2	5,0	5,4	5,7	5,9
lielajos uzņēmumos	9,5	8,3	7,9	8,3	6,4	7,4	7,7	6,3	6,1	7,1	7,2	6,6

Lielie būvuzņēmēji ir nodrošināti ar darbiem ilgāku laiku nekā citu grupu uzņēmumi. Arī 2017. gada oktobrī nepabeigtie darbi un darbi, par kuriem ir noslēgti līgumi, lielajos uzņēmumos nodrošināja ražošanu 6,6 mēnešus, kas, salīdzinot ar 2016. gada oktobri, ir par 0,3 mēnešiem vairāk, bet par 1,7 mēnešiem mazāk nekā 2015. gada oktobrī. Vidējo uzņēmumu nodrošinājums ar pasūtījumiem šā gada oktobrī bija 5,9 mēneši, kas ir par 0,3 mēnešiem mazāk nekā 2016. gada oktobrī. Savukārt mazo uzņēmumu grupas pārstāvji ar pasūtījumiem nodrošināti vēl īsāku laika periodu (4,5 mēneši).

Būvdarbu cenu izmaiņas turpmākajos trīs mēnešos (atbilstu īpatsvars, %)

2017. gada oktobrī lielākā daļa respondentu (80 %) jautājumā par būvdarbu cenu izmaiņām turpmākajos trīs mēnešos sniedza neitrālas atbildes, tātad cenas turpmākajos trīs mēnešos neplānoja mainīt. Cenu pieaugumu turpmākajos mēnešos prognozēja 17 % respondentu, bet samazinājumu atzīmēja 3 % respondentu.

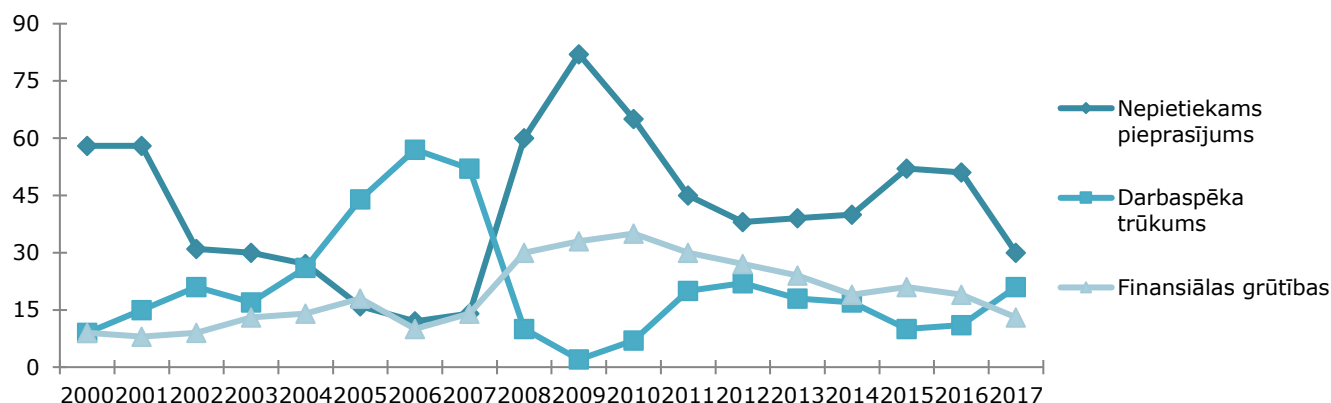
Veicot būvniecības konjunktūras apsekojumu, četras reizes gadā (janvārī, aprīlī, jūlijā un oktobrī) līdztekus jau minētajiem rādītājiem tiek iegūta informācija par būvniecības uzņēmumu darbību ierobežojošajiem faktoriem. Veicot datu apstrādi, izskaitļo, cik procentu no respondentiem atzīmējuši katru no faktoriem, t.i., nosaka to izplatības biežumu.

Saimniecisko darbību ierobežojošie faktori būvniecībā (% no respondentu skaita)

	2014.X	2015.X	2016.I	2016.IV	2016.VII	2016.X	2017.I	2017.IV	2017.VII	2017.X
Ierobežojošo faktoru nav	27	25	15	18	25	24	17	23	32	29
Nepietiekams pieprasījums	40	52	53	59	56	51	50	46	32	30
Laikapstākļi	19	11	47	20	4	8	40	25	15	29
Darbaspēka trūkums	17	10	3	5	8	11	9	13	19	21
Materiālu un/vai iekārtu trūkums	2	2	0	1	2	2	0	1	2	2
Finansiālas grūtības	19	21	14	18	17	19	17	15	16	13
Citi faktori	6	4	5	5	5	5	4	6	4	4

Kopš 2008. gada būvniecības uzņēmumu darbību visvairāk ierobežo nepietiekams pieprasījums. 2009. gadā šī faktora izplatība sasniedza maksimumu (77–81 %), līdz pakāpeniski sāka samazināties, un 2014. gada oktobrī to atzīmēja jau divas reizes mazāk uzņēmumu. No 2015. gada līdz 2016. gada jūnijam bija vērojams šī faktora izplatības pieaugums, taču pēc tam šī tendence samazinājās. 2017. gada oktobrī vairs tikai 30 % uzņēmumu vadītāju atzīmēja šo faktoru.

Būtiskāko saimniecisko darbību ierobežojošo faktoru izplatība būvniecībā; 2000.X–2017.X
(% no respondentu skaita)

No 2000. līdz 2007. gadam ar finansiālām grūtībām saskārās 8–18 % uzņēmumu. 2008. gada oktobrī jau 30 % respondentu jūta finansiālas grūtības. 2010. gada oktobrī tādu respondentu bija 35 %. Pēc 2010. gada šī faktora izplatība pakāpeniski sāka samazināties, un 2017. gada oktobrī to atzīmēja 13 % būvniecības uzņēmumu vadītāju.

Darbaspēka trūkumu kā ražošanu ierobežojošu faktoru respondenti arvien biežāk sāka atzīmēt no 2004. gada. 2006. gadā šis rādītājs sasniedza maksimumu (57 %), bet, iestājoties ekonomiskajai krīzei, 2009. gadā darbaspēka trūkumu atzīmēja tikai 1 % būvniecības uzņēmumu. Kopš 2015. gada ir vērojams šī saimniecisko darbību ierobežojošā faktora pieaugums. 2017. gada oktobrī darbaspēka trūkums ierobežoja saimniecisko darbību jau 21 % būvniecības uzņēmumu.

Līdztekus apsekojuma anketā minētajiem faktoriem 4 % respondentu 2017. gada oktobrī ir norādījuši arī citus faktorus. Tika minēti tādi faktori kā negodīga konkurence, ES fondu apguves nesabalansētība, uzņēmumu citu darbības nozaru attīstība u. c.

Būvniecības aktivitāti ierobežojošie faktori būvniecības uzņēmumu grupās 2017. gada oktobrī
(% no respondentu skaita)

	Kopā būvniecībā	Pēc pamatdarbības veida:			Pēc nodarbināto skaita:		
		ēku būvniecībā	inženierbūvniecībā	specializētie būvdarbi	lielie uzņēmumi (200 un vairāk nodarbināto)	vidējie uzņēmumi (50–199 nodarbinātie)	mazie uzņēmumi (1–49 nodarbinātie)
Ierobežojošu faktoru nav	29	27	32	30	47	28	27
Nepietiekams pieprasījums	30	35	16	35	11	33	29
Laikapstākļi	29	23	51	22	32	33	29
Darbaspēka trūkums	21	26	19	18	21	18	27
Materiālu un/vai iekārtu trūkums	2	0	5	2	0	3	2
Finansiālas grūtības	13	18	3	14	5	13	13
Citi faktori	4	5	1	5	5	4	3

Inženierbūvniecības uzņēmumiem biežāk nekā citiem respondentiem darbību traucē neatbilstoši laikapstākļi. 2017. gada oktobrī neatbilstošus laikapstākļus kā darbību ierobežojošu faktoru minēja 51 % šādu uzņēmumu – divas reizes vairāk nekā ēku būvniecībā un specializētajā būvniecībā. Nepietiekams pieprasījums vairāk nekā būvniecībā kopumā ietekmēja ēku būvniecības uzņēmumus un uzņēmumus, kas nodarbojas ar specializētajiem būvdarbiem (35 %). Finansiālas grūtības kā ierobežojošu faktoru biežāk atzīmēja ēku būvniecības uzņēmumu grupā (18 %) un specializēto būvdarbu veicēju grupā (14 %).

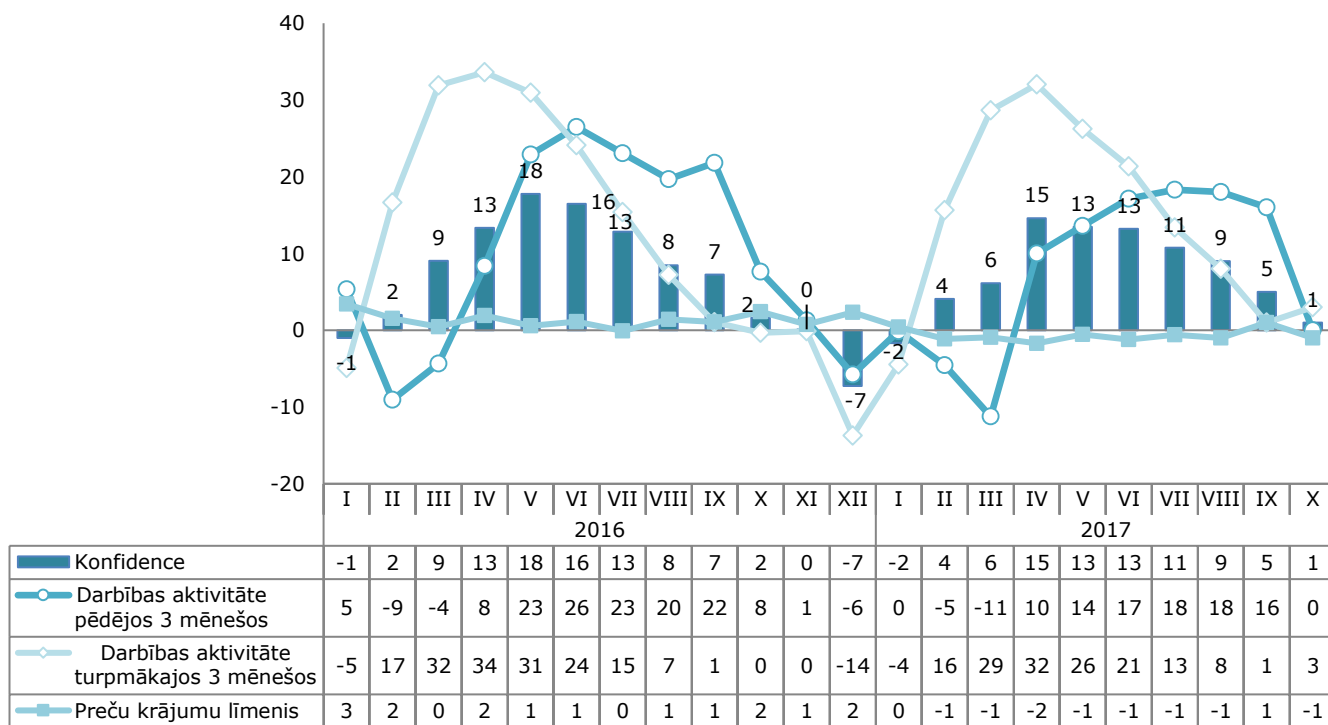
Starp lielajiem būvniecības uzņēmumiem vairāk ir tādu, kas nesaskata nekādus saimniecisko darbību traucējošus faktorus (47 %), mazo un vidējo uzņēmumu grupā tādu uzņēmumu ir mazāk (attiecīgi 27 % un 28 %). Lielo uzņēmumu darbību būtiski neierobežo nedz finansiālas grūtības (5 %), nedz arī materiālu un iekārtu trūkums (0 %). Vidējo uzņēmumu grupā, tāpat kā mazajos uzņēmumos, saimniecisko darbību vienādā mērā ierobežo nepietiekams pieprasījums un laikapstākļi.

3. MAZUMTIRDZNIECĪBAS KONJUNKTŪRA

2017. gada oktobrī mazumtirdzniecības konjunktūras konfidences rādītāja vērtība bija 1. Augstākā konfidences vērtība 2017. gada aptaujās bija aprīlī (15). Kopš aprīļa aptaujas konfidences vērtība katrā nākamajā mēneša aptaujā bija mazāka. Salīdzinot ar 2017. gada septembra aptauju, oktobrī tā ir samazinājusies par 4 procentpunktiem. Savukārt iepriekšējā gada oktobrī konfidences vērtība mazumtirdzniecībā bija 2.

Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trīs jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos trīs mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos trīs mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi).

Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs un tā sastāvdaļas
(atbilžu saldo, %)

2017. gada oktobrī uzņēmumu saimnieciskās darbības aktivitāti pēdējos trīs mēnešos 17 % no atbildējušajiem respondentiem novērtēja kā pieaugušu un tāds pats skaits respondentu to novērtēja kā samazinājušos. Neitrālo respondentu īpatsvars bija 66 %. Tātad šī rādītāja saldo ir nulle. Salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, šis rādītājs ir samazinājies par 16 procentpunktiem. Salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi, rādītājs ir samazinājies par 8 procentpunktiem.

Vērtējot gaidāmo saimnieciskās darbības aktivitāti turpmākajos trīs mēnešos, pēdējā aptaujā ir nedaudz lielāks skaits respondentu, kas paredzēja aktivitātes pieaugumu (saldo bija 3). Iepriekšējās trīs aptaujās bija vērojams, ka samazinās respondentu skaits, kas plāno saimnieciskās darbības aktivitātes samazinājumu. Pēdējā aptaujā gaidāmās aktivitātes vērtējums ir nedaudz labāks nekā aktivitātes vērtējums pēdējos trīs mēnešos.

Trešā konfidences rādītāja sastāvdaļa ir pašreizējā preču krājumu līmeņa vērtējums uzņēmumā. 95 % respondentu oktobra aptaujā krājumus ir novērtējuši kā pietiekamus, 2 % respondentu uzskatīja, ka preču krājumi uzņēmumā ir pārāk lieli, 3 % novērtēja tos kā pārāk mazus. Tādējādi rādītāja saldo ir -1.

Arī preču pasūtījumu apjoma novērtējums turpmākajos trīs mēnešos pēdējās 2017. gada mazumtirdzniecības konjunktūras aptaujās turpināja samazināties. 2017. gada oktobrī šī rādītāja saldo bija nulle. 58 % respondentu atbildēja, ka turpmākajos trīs mēnešos saglabās preču pasūtījumu apjomus piegādātājiem iepriekšējā līmenī. Vienāds skaits respondentu atbildēja, ka preču pasūtījumi piegādātājiem pieaugs (21 %) un samazināsies (21 %).

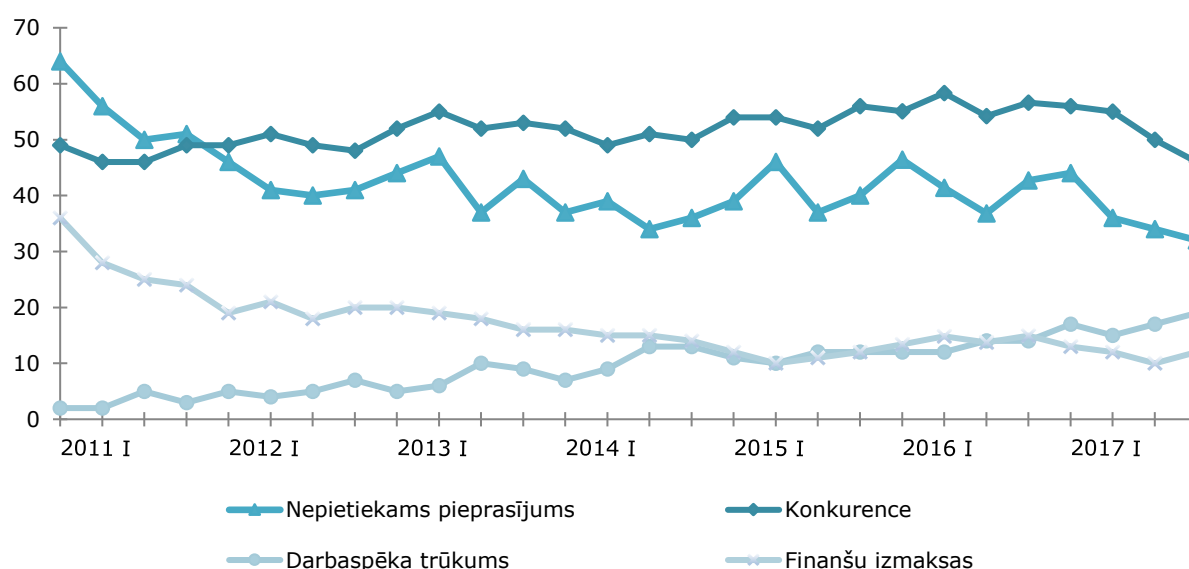
Vērtējot preču realizācijas cenas, 71–77 % respondentu atbildējuši, ka preču realizācijas cenas viņu uzņēmumos bija un būs nemainīgas. Skatoties uz pēdējiem trīs mēnešiem, 26 % respondentu atbildēja, ka cenas ir pieaugušas. Attiecībā uz preču realizācijas cenām turpmākajos trīs mēnešos 20 % respondentu pēdējā aptaujā atzīmēja, ka tās pieaugs. Visas 2017. gada aptaujas rāda preču realizācijas cenu pieaugumu. Tās tiek vērtētas ar saldo amplitūdā no 14 līdz 19. Pēdējās trīs konjunktūras aptaujās gaidāmo preču realizācijas cenu saldo bija vienāds (17).

Mazumtirdzniecības konjunktūras rādītāji

	2016.X	2017.I	2017.IV	2017.VII	2017.X			
	atbilžu saldo, %				atbilžu saldo, %	atbilžu īpatsvars, %		
						pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)
Uzņēmuma darbības aktivitāte								
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	8	0	10	18	0	17	66	17
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	0	-5	32	13	3	22	59	19
Preču krājumi (<i>līmenis</i>)	2	0	-2	-1	-1	2	95	3
Preču pasūtījumu apjoms piegādātājiem turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-4	-7	25	11	0	21	58	21
Nodarbinātības izmaiņas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	0	1	13	3	1	10	81	9
Preču pārdošanas cenu izmaiņas								
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	12	19	18	11	23	26	71	3
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	13	19	15	9	17	20	77	3

Reizi ceturksnī konjunktūras apsekojumā tiek uzdoti jautājumi par uzņēmuma saimniecisko darbību ierobežojošiem faktoriem. Apkopojot datus, nosaka šo faktoru izplatības biežumu, t.i., cik procentu respondentu atzīmējuši katru no faktoriem kā ierobežojošu. Kopš apsekojuma sākuma kā nozīmīgākie saimniecisko darbību ierobežojošie faktori ir nepietiekams pieprasījums un konkurence savā tirdzniecības sektorā. Ilgākā laika periodā šo faktoru nozīmība ir mainījusies.

Būtiskāko saimniecisko darbību ierobežojošo faktoru izplatība mazumtirdzniecībā; 2011.I–2017.X (% no respondentu skaita)

Konkurence savā tirdzniecības sektorā ir visizplatītākais ierobežojošais faktors kopš 2012. gada janvāra – tas tiek atzīmēts visbiežāk. 2017. gada oktobrī konkurenci savā tirdzniecības sektorā kā ierobežojošu faktoru atzīmēja 46 % respondentu. Iepriekšējā gada oktobrī šo faktoru atzīmēja daudz vairāk respondentu – 57 %. Īpaši nozīmīgs tas bija 2002.–2003. gadā, kad to atzīmēja 70–78 % respondentu.

Nepietiekamu pieprasījumu kā ierobežojošu faktoru pēdējā aptaujā atzīmēja 32 % uzņēmumu. Pirms gada oktobrī to atzīmēja 43 % respondentu. Daudz nozīmīgāks šis faktors mazumtirdzniecības uzņēmumiem bija laika periodā no 2008. gada oktobra līdz 2012. gada sākumam, kad to atzīmēja 57–65 % no kopējā respondentu skaita.

Trešais biežāk atzīmētais ierobežojums 2017. gada oktobra aptaujā ir darbaspēka trūkums. Tas tiek atzīmēts biežāk tieši 2017. gada aptaujās.

Līdz tam kā nozīmīgu ierobežojošu faktoru respondenti atzīmēja finanšu izmaksas. Visbiežāk finanšu izmaksas atzīmēja 2011. gada janvāra aptaujā (36 % respondentu), bet turpmākajās aptaujās tā nozīmība samazinājās. 2016. gada aptaujās šo faktoru kā nozīmīgu minēja 12–15 % respondentu. Pēdējā 2017. gada aptaujā to uzrādīja 12 % respondentu.

Pretēji mainās vērtējums uzņēmumu saimnieciskās darbību ierobežojošam faktoram – darbaspēka trūkums. Tā nozīmība pieaug. 2016. gada aptaujās šo faktoru kā svarīgu ierobežojumu atzīmēja 12–14 % respondentu. 2017. gada oktobrī to atzīmēja jau 19 % respondentu. Atsevišķi respondenti vēl piebilst, ka uzņēmumam trūkst tieši kvalificētu darbinieku.

Saimniecisko darbību ierobežojošie faktori mazumtirdzniecībā (% no respondentu skaita)

	2012.X	2013.X	2014.X	2015.X	2016.X	2017.I	2017.IV	2017.VII	2017.X
Ierobežojošu faktoru nav	23	19	24	20	19	17	21	26	28
Nepietiekams pieprasījums	41	43	36	40	43	44	36	34	32
Darbaspēka trūkums	7	9	13	12	14	17	15	17	19
Finanšu izmaksas (t. sk. procentu likmes)	20	16	14	12	15	13	12	10	12
Pieejamība banku kredītiem	5	5	5	4	4	4	3	1	2
Tirdzniecības areāls (apkalpes zona)	11	13	11	7	11	8	7	6	8
Konkurence savā tirdzniecības sektorā	48	53	50	56	57	56	55	50	46
Citi	4	4	3	2	5	5	3	3	2

Jāpiebilst, ka arvien pieaug respondentu skaits, kas neatbild uz šo jautājumu. Pēdējā aptaujā 28 % respondentu atzīmēja, ka viņu uzņēmumos saimniecisko darbību ierobežojošu faktoru nav.

Bez apsekojuma veidlapā nosauktajiem faktoriem respondentiem ir iespēja uzrādīt arī citus saimniecisko darbību ierobežojošus faktorus. Tie ir ierobežojumi, kas saistīti ar preču sezonālo raksturu vai ceļu remontu. Biežāk tiek minēts nodokļu slogs un birokrātija dokumentu kārtošanas procesā.

Ja vērtē ierobežojošo faktoru nozīmību atsevišķās uzņēmumu grupās pēc to galvenā saimnieciskās darbības veida, ir nelielas atšķirības faktoru vērtējumos. Autobiļu pārdošanas grupā 2017. gada oktobrī svarīgākie ierobežojošie faktori ir nepietiekams pieprasījums (46 %), tad konkurence (41 %). Autotirgotāji biežāk nekā nozarē kopumā pie ierobežojošiem faktoriem atzīmē finanšu izmaksas (21 %). Degvielas mazumtirgotāji konkurenci kā ierobežojošu faktoru atzīmē biežāk nekā mazumtirdzniecības nozarē kopumā un retāk atzīmē nepietiekamu pieprasījumu, darbaspēka trūkumu. Darbaspēka trūkumu biežāk atzīmē pārtikas, dzērienu tirgotāju grupā (22 %). Uzņēmumiem, kas veic pārtikas, dzērienu un tabakas mazumtirdzniecību, nozīmīgāks ierobežojums kā citām grupām ir apkalpojamās zonas atrašanās vieta (12 %).

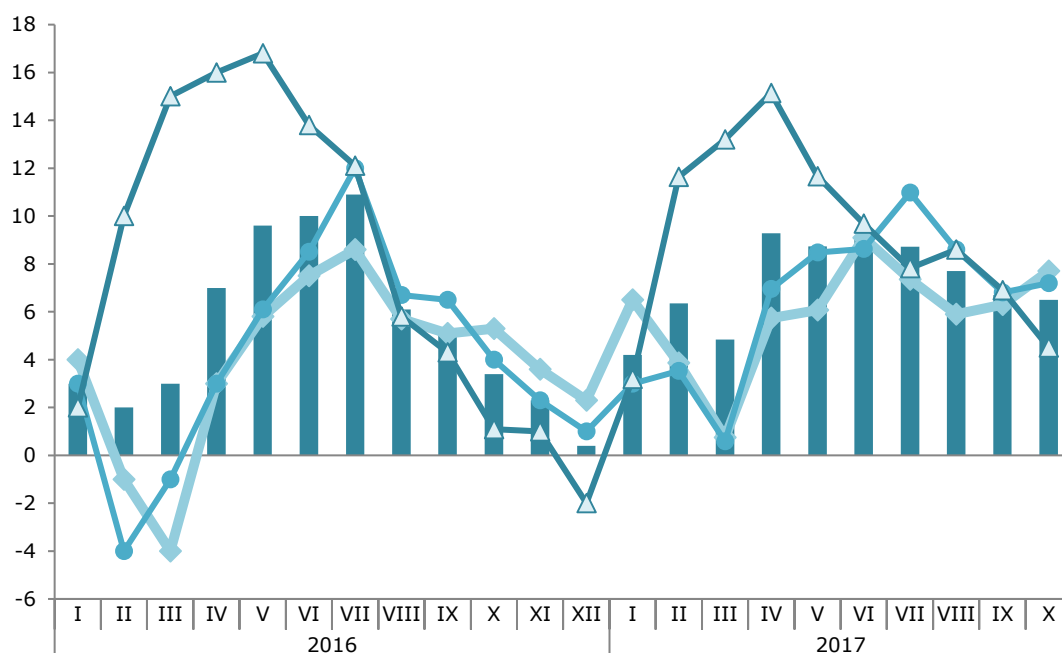
Starp mazajiem, vidējiem un lielajiem uzņēmumiem konkurenci kā ierobežojošu faktoru 2017. gada oktobrī biežāk atzīmēja lielo uzņēmumu grupā (50 %). Lielo uzņēmumu grupā otrs svarīgākais ierobežojošais apstāklis ir darbaspēka trūkums (35 %), tad pieprasījums (31 %). Mazo uzņēmumu grupā biežāk nekā mazumtirdzniecības nozarē atzīmēja nepietiekamu pieprasījumu (36 %). Kā nākamie svarīgākie ierobežojumi mazo uzņēmumu grupā tika atzīmētas finanšu izmaksas (13 %) un apkalpojamās zonas atrašanās vieta (13 %).

4. PAKALPOJUMU SEKTORA KONJUNKTŪRA

Pakalpojumu sektora konfidences rādītājs četrās konjunktūras aptaujās pēc kārtas no 2017. gada aprīļa līdz 2017. gada jūlijam nemainījās – tā vērtība bija 9. Augusta un septembra aptaujās tā vērtība nedaudz samazinājās, oktobrī pakalpojumu sektora konfidences vērtība bija 7. Salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri, tā ir par 4 procentpunktiem augstāka.

Pakalpojumu sektora konfidences rādītāju aprēķina kā atbilstošu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: par uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvokļa izmaiņām pēdējos 3 mēnešos; pieprasījuma izmaiņām pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem pēdējos 3 mēnešos; pieprasījuma izmaiņām pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem turpmākajos 3 mēnešos.

Pakalpojumu sektora konfidences rādītājs un tā sastāvdaļas
(atbilžu saldo, %)

	2016												2017									
Konfidence	3	2	3	7	10	10	11	6	5	3	2	0	4	6	5	9	9	9	9	8	7	7
Saimnieciskā darbība pēdējos 3 mēnešos	4	-1	-4	3	6	8	9	6	5	5	4	2	7	4	1	6	6	9	7	6	6	8
Pieprasījums pēdējos 3 mēnešos	3	-4	-1	3	6	9	12	7	7	4	2	1	3	4	1	7	8	9	11	9	7	7
Pieprasījums turpmākajos 3 mēnešos	2	10	15	16	17	14	12	6	4	1	1	-2	3	12	13	15	12	10	8	9	7	5

Visi šie rādītāji pēdējo mēnešu konjunktūras aptaujās tiek vērtēti samērā līdzīgi. 2017. gada oktobrī pakalpojumu sektora uzņēmumu saimnieciskās darbības stāvoklis pēdējos trīs mēnešos tika novērtēts ar saldo 8, kas ir par diviem procentpunktiem vairāk nekā septembra aptaujā un par 3 procentpunktiem vairāk nekā 2016. gada oktobra aptaujā.

Pakalpojumu konjunktūras rādītāji

	2016.X	2017.I	2017.IV	2017.VII	2017.X			
	atbilžu saldo, %				atbilžu saldo, %	atbilžu īpatsvars, %		
						pozitīvās atbildes (+)	neitrālās atbildes (=)	negatīvās atbildes (-)
Uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvokļa izmaiņas pēdējos 3 mēnešos	5	7	6	7	8	14	80	6
Pieprasījums pēc uzņēmuma sniegtajiem pakalpojumiem pēdējos 3 mēnešos	4	3	7	11	7	16	75	9
Pieprasījums pēc uzņēmuma sniegtajiem pakalpojumiem turpmākajos 3 mēnešos	1	3	15	8	5	15	75	10
Kopējā nodarbinātība uzņēmumā pēdējos 3 mēnešos	4	-2	3	5	3	11	81	8
Kopējā nodarbinātība uzņēmumā turpmākajos 3 mēnešos	1	2	7	4	-1	8	83	9
Uzņēmuma pakalpojumu cenas turpmākajos 3 mēnešos	-1	3	3	1	5	7	91	2
Uzņēmuma pašreizējais finansiālais stāvoklis (<i>līmenis</i>)	31	38	39	35	37	41	55	4

Pakalpojumu pieprasījuma izmaiņas pēdējos trīs mēnešos 2017. gada jūlijā novērtētas visaugstāk šī gada aptaujās (saldo bija 11). Tradicionāli turpmākajos mēnešos seko šī vērtējuma samazināšanās. Pēdējā, 2017. gada oktobra, aptaujā pakalpojumu pieprasījuma izmaiņas pēdējos trīs mēnešos bija novērtētas ar saldo 7, kas ir par 3 procentpunktiem vairāk nekā iepriekšējā gada attiecīgā mēneša aptaujā. Tāpat gada otrajā pusē samazinās arī pieprasījuma nākotnes prognozes vērtējums. Tā vērtība 2017. gada oktobrī bija 5. Tomēr vērtējums ir augstāks nekā pirms gada.

2017. gada jūlija aptaujā kopējās nodarbinātības izmaiņu saldo pēdējos 3 mēnešos kopumā pakalpojumu sektorā bija 3. Savukārt nodarbinātības izmaiņu nākotnes tendence vērtēta ar -1. Tomēr jāatzīmē, ka lielākā daļa respondentu (81 un 83 %) nav mainījuši un nemainīs nodarbināto skaitu savos uzņēmumos.

Vēl vairāk neitrālo atbilžu ir, prognozējot uzņēmuma sniegto pakalpojumu cenu izmaiņas turpmākajos trīs mēnešos: 2017. gada oktobrī tie ir 91 % respondentu.

Uzņēmuma pašreizējā finansiālā stāvokļa saldo 2017. gada oktobrī bija 37, kas ir nedaudz vairāk, salīdzinot ar jūlija aptauju, un par 6 procentpunktiem vairāk, salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri (saldo bija 31).

Reizi ceturksnī pakalpojumu konjunktūras aptaujās respondenti sniedz atbildes par uzņēmuma saimniecisko darbību ierobežojošiem faktoriem. Apkopojot datus, tiek noteikta šo faktoru izplatība pakalpojumus sniedzšo uzņēmumu vidū.

Saimniecisko darbību ierobežojošie faktori pakalpojumu sektorā (% no respondentu skaita)

	2012.X	2013.X	2014.X	2015.X	2016.X	2017.I	2017.IV	2017.VII	2017.X
Ierobežojošu faktoru nav	37	44	48	45	48	48	50	51	52
Nepietiekams pieprasījums	43	36	35	38	33	35	31	30	28
Darbaspēka trūkums	8	7	5	5	7	7	8	8	9
Telpu un/vai iekārtu trūkums	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Finansiālas grūtības	14	12	11	10	11	6	7	7	8
Citi faktori	7	8	8	8	10	10	9	8	8

Arvien pieaug respondentu skaits, kas atzīmē, ka viņu uzņēmumiem saimniecisko darbību ierobežojošu faktoru nav. Šajā aptaujā tādu jau ir 52 % pakalpojumu sektora uzņēmumu. Visvairāk tādu uzņēmumu bija apdrošināšanas, pārapsrošināšanas un pensiju uzkrāšanas, izņemot obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē (65) – 80 %, kā arī starp uzņēmumiem nozarē "Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās (70)" – 76 %.

Visizplatītākais ierobežojošais faktors visa konjunktūras apsekojuma laikā pakalpojumu sektorā bija nepietiekams pieprasījums. 2017. gada oktobrī to atzīmēja 28 % respondentu. Šī faktora atzīmēšanas biežums samazinās: 2011. gada oktobrī pakalpojumu sektorā kopumā to atzīmēja 49 % respondentu, pirms gada – 33 %. Atsevišķās pakalpojumu nozarēs to atzīmē atšķirīgi. Izdevējdarbības nozarē to atzīmē daudz biežāk (58 % respondentu), ūdens transporta nozarē – 55 % respondentu, bet ēdināšanas pakalpojumu nozarē – 52 %.

Finansiālu grūtību kā uzņēmumu saimniecisko darbību ierobežojoša faktora nozīmība konjunktūras apsekojumā samazinās. Salīdzinot ar iepriekšējā gada aptaujām, 2017. gada aptaujās respondenti to atzīmē retāk. Pēdējā aptaujā to atzīmēja 8 % respondentu. Sauszemes transporta un cauruļvadu transporta un gaisa transporta nozarēs finanšu grūtības atzīmē biežāk nekā citās pakalpojumu nozarēs (17 % respondentu).

Ļoti atšķirīgi pakalpojumu sektora nozarēs respondenti atzīmē darbaspēka trūkumu kā ierobežojošu faktoru. Kopumā šī ierobežojošā faktora nozīmība palielinās. Pēdējā aptaujā to atzīmēja 9 % no pakalpojuma sektora konjunktūras apsekojuma respondentiem. Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību nozarē darbaspēka trūkumu kā ierobežojumu atzīmēja 30 % respondentu; apsardzes pakalpojumu un izmeklēšanas nozarē – 25 %; darbaspēka meklēšanas un nodrošināšanas ar personālu nozarē – 24 %.

Kopējie apsekojuma rezultāti rāda, ka telpu un/vai iekārtu trūkums nav uzskatāms par būtisku saimniecisko darbību ierobežojošu faktoru pakalpojumu sektora uzņēmumos. Kopš 2014. gada aprīļa šo faktoru kā ierobežojošu atzīmē tikai 1 % aptaujāto uzņēmumu. Tomēr atsevišķās nozarēs tas ir vairāk svarīgs. Gaisa transporta nozarē pēdējā aptaujā to atzīmēja 13 % respondentu, veterināro pakalpojumu nozarē – 8 % respondentu.

Citus saimniecisko darbību ierobežojošus faktorus 2017. gada oktobrī ir atzīmējuši 8 % respondentu. Nozīmīgākie no tiem ir ģeopolitiskā situācija, konkurence, kvalificēta darbaspēka trūkums, lielais nodokļu slogs un sezonas ietekme.

**Būtiskākie saimniecisko darbību ierobežojošie faktori pakalpojumu sektora uzņēmumos
sadalījumā pēc nodarbināto skaita**
(% no respondentu skaita)

	Nepietiekams pieprasījums			Finansiālās grūtības			Darbaspēka trūkums			Ierobežojošo faktoru nav		
	2015.X	2016.X	2017.X	2015.X	2016.X	2017.X	2015.X	2016.X	2017.X	2015.X	2016.X	2017.X
Mazie uzņēmumi (1–9 nodarbinātie)	40	38	33	11	15	9	3	5	3	48	46	53
Vidējie uzņēmumi (10–49 nodarbinātie)	39	39	35	9	12	7	7	6	10	47	46	48
Lielie uzņēmumi (50 un vairāk nodarbināto)	34	31	28	11	9	6	10	12	18	43	46	50

2017. gada oktobrī ierobežojošos faktorus savos uzņēmumos kā neeksistējošus biežāk atzīmēja tieši mazo uzņēmumu vadītāji (53 %), retāk vidējo uzņēmumu vadītāji (48 %). Vispopulārāko ierobežojošo faktoru – nepietiekamu pieprasījumu – pēdējā aptaujā biežāk nekā citās grupās atzīmēja vidējo uzņēmumu respondenti (35 %). Finansiālās grūtības biežāk atzīmēja mazo uzņēmumu respondenti (9 %), bet darbaspēka trūkumu biežāk atzīmēja lielo uzņēmumu vadītāji (18 %).

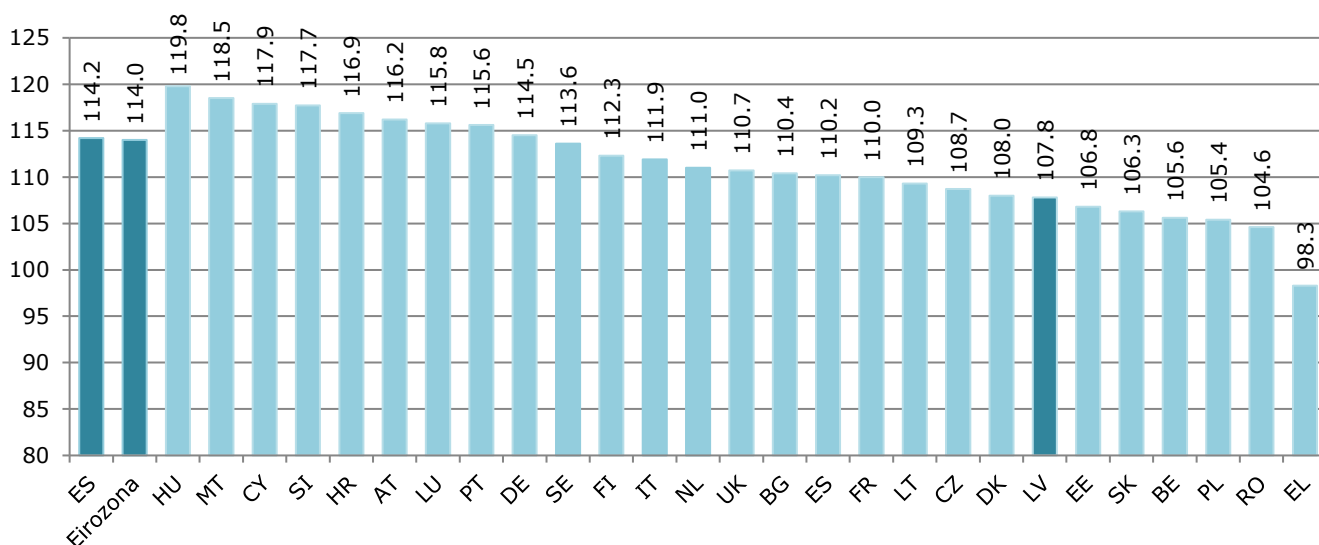
5. EKONOMIKAS SENTIMENTA RĀDĪTĀJS UN APKOPOJOŠIE RĀDĪTĀJI BALTIJAS VALSTĪS

Ekonomikas sentimenta rādītājs (ESR) raksturo kopējo sociāli ekonomisko situāciju valstī noteiktā periodā. Šo rādītāju visām ES valstīm pēc vienotas metodoloģijas aprēķina Eiropas Komisijas Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts, par pamatu ņemot 15 dažādas sezonāli izlīdzinātas rūpniecības, būvniecības, mazumtirdzniecības un pakalpojumu nozaru, kā arī patērētāju konfidences rādītāja ietvertās komponentes.

Rādītāja vērtība, kas pārsniedz 100, norāda, ka ekonomiskās situācijas skaitliskais raksturojums pārsniedz ilgtermiņa (1993.–2017. gadā) vidējo vērtību. Savukārt rādītāja vērtība, kas ir mazāka par 100, parāda, ka ekonomiskās situācijas raksturojums ir zemāks par ilgtermiņa vidējo vērtību.

2017. gada oktobrī ESR Latvijā bija 107,8. Salīdzinājumā ar 2016. gada oktobri tas ir pieaudzis par 4,1 procentpunktu. Igaunijā un Lietuvā ESR bija attiecīgi 106,8 un 109,3. Eiropas Savienības kopējais ESR bija 114,2, bet eirozonai aprēķinātā ESR vērtība 2017. gada oktobrī bija 114,0.

Ekonomikas sentimenta rādītāji Eiropas Savienības¹ valstīs 2017. gada oktobrī (% pret ilgtermiņa vidējo vērtību)

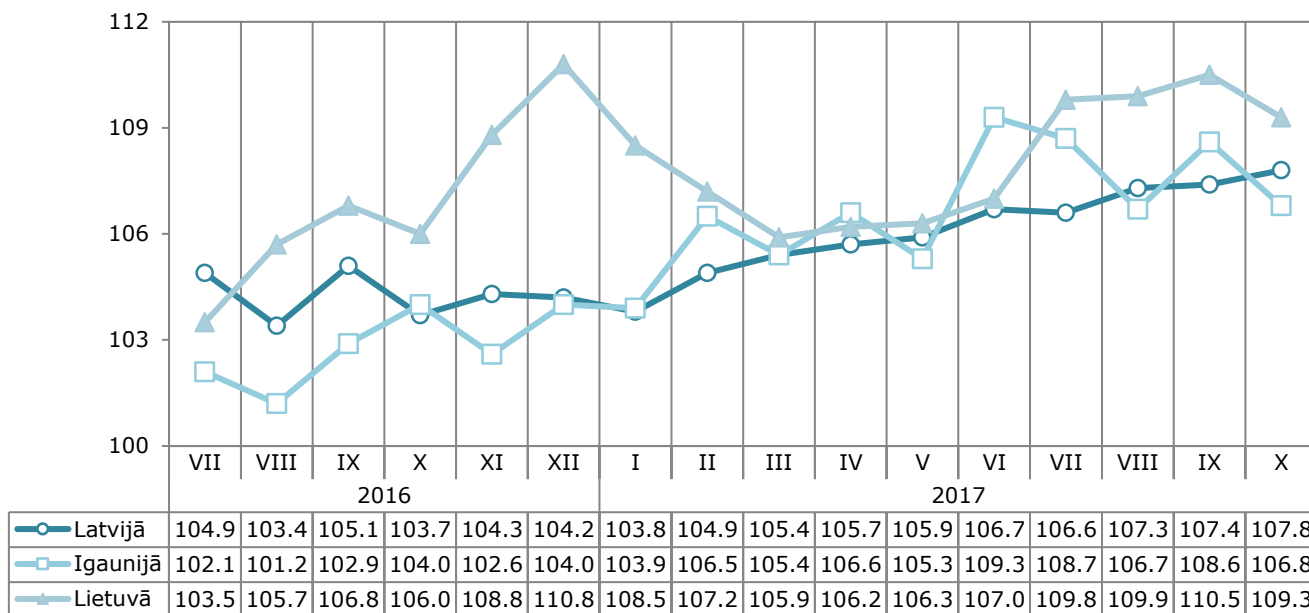

Avots: ECFIN.

¹ Dati par Īriju nav pieejami.

2017. gada oktobrī, salīdzinot ar iepriekšējā mēneša rādītājiem, ESR Latvijā ir nedaudz palielinājies, bet Igaunijā un Lietuvā tas ir samazinājies. Salīdzinot oktobra datus ar jūlija rādītājiem, Latvijā ESR ir palielinājies par 1,2 procentpunktiem, bet Igaunijā un Lietuvā tas ir samazinājies par attiecīgi 1,9 un 0,5 procentpunktiem.

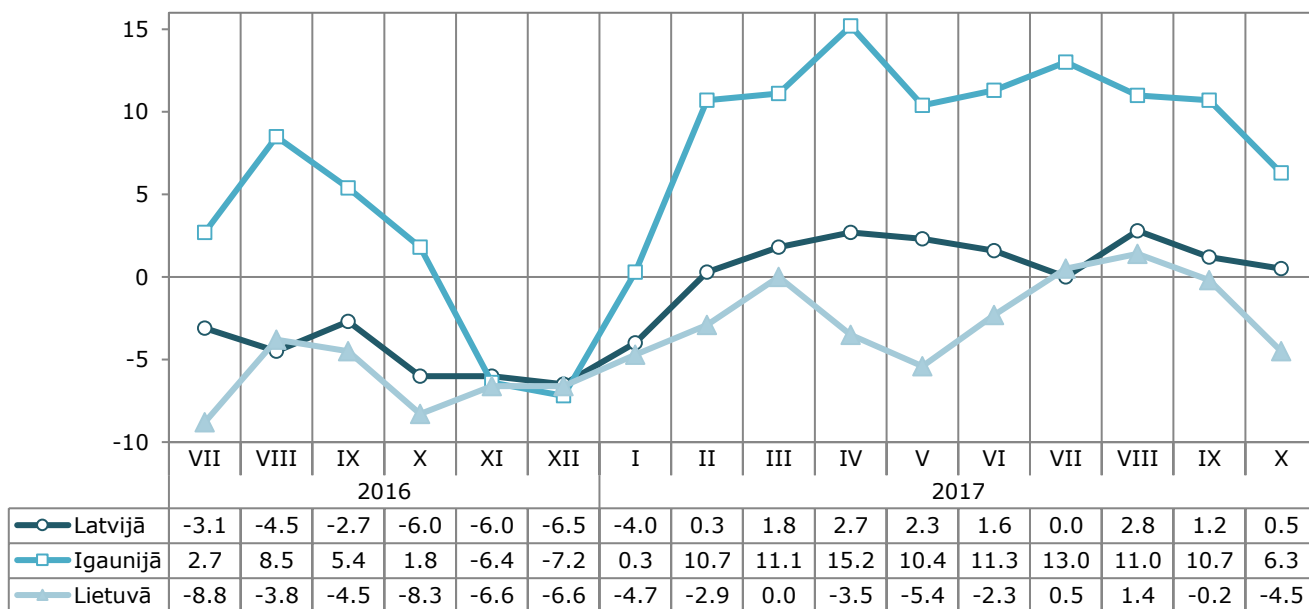
Ekonomikas sentimenta rādītāji Baltijas valstīs (% pret ilgtermiņa vidējo vērtību)

Avots: ECFIN.

Turpmākajās diagrammās salīdzināti Baltijas valstu konfidences rādītāji rūpniecībā, būvniecībā, mazumtirdzniecībā un pakalpojumu sektorā, kā arī patērētāju konfidences rādītājs, kas atspoguļo iedzīvotāju vērtējumu par sociāli ekonomisko stāvokli valstī un ģimenes finansiālā stāvokļa izmaiņām.

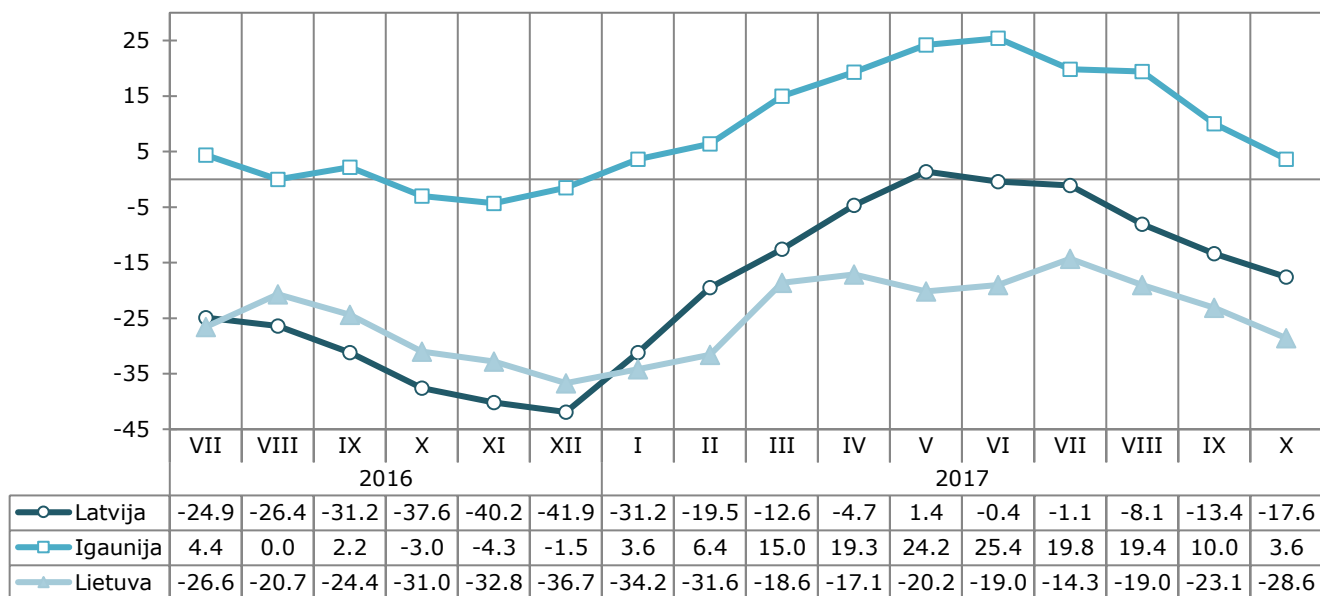
Rūpniecības konfidences rādītājs Baltijas valstīs (saldo, %)

Avots: ECFIN.

2017. gada oktobrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, apstrādes rūpniecības konfidences rādītāji visās trijās Baltijas valstīs ir pieauguši: Latvijā par 6,5, Igaunijā par 4,5, bet Lietuvā par 3,8 procentpunktiem. Salīdzinājumā ar šā gada jūliju Latvijā konfidences rādītāja vērtība ir pieaugusi par 0,5 procentpunktiem, savukārt Igaunijā un Lietuvā rādītāja vērtības samazinājušās attiecīgi par 6,7 un 5,0 procentpunktiem. Savukārt, salīdzinot ar 2016. gada decembri, kad rūpniecības konfidences rādītāji visās trijās valstīs bija negatīvi, to vērtības oktobrī ir pieaugušas: Latvijā par 7,0, Igaunijā par 13,5, bet Lietuvā par 2,1 procentpunktu.

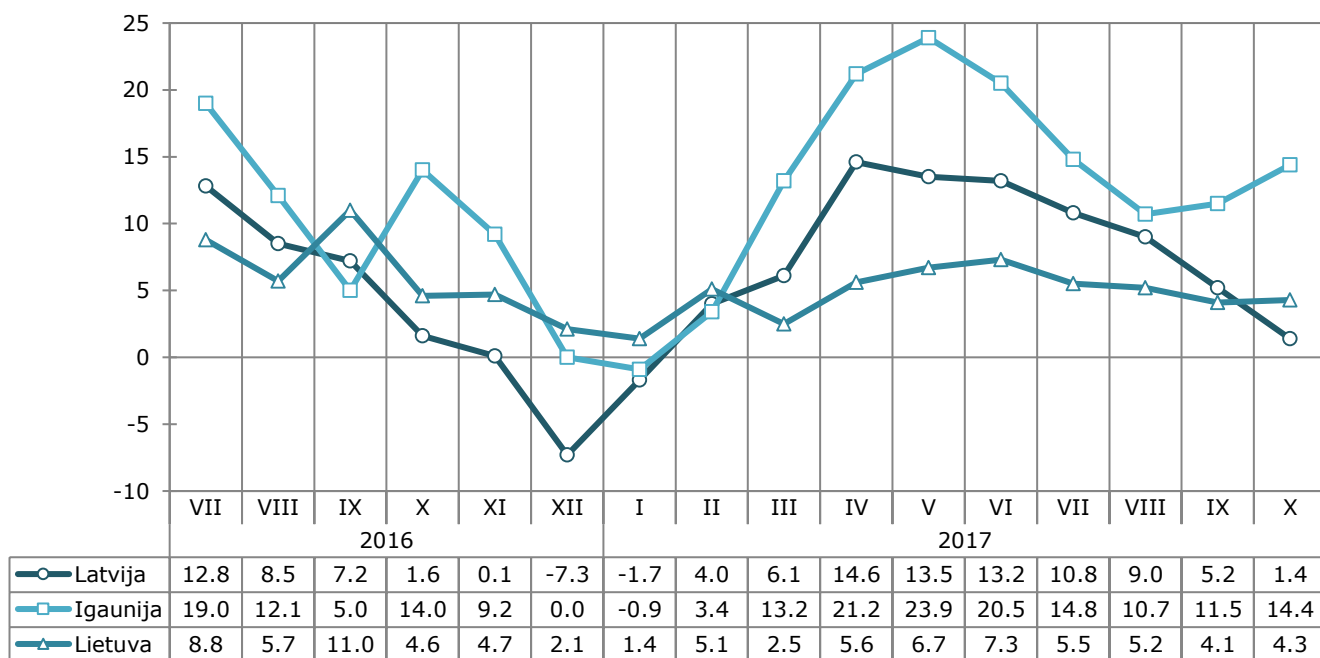
Būvniecības konfidences rādītājs Baltijas valstīs (saldo, %)

Avots: ECFIN.

Salīdzinot 2017. gada oktobra būvniecības konfidences rādītājus ar 2016. gada attiecīgo periodu, redzams, ka visās trīs Baltijas valstīs konfidences rādītāji ir palielinājušies. Igaunijā un Lietuvā pieaugums ir salīdzinoši neliels (attiecīgi par 6,6 un 2,4 procentpunktiem), bet Latvijā būvniecības konfidences rādītājs ir būtiski palielinājies – par 20 procentpunktiem. Salīdzinot 2017. gada oktobra konfidences rādītājus ar maija rādītājiem, kad pirmoreiz kopš 2013. gada jūnija konfidence Latvijā sasniedza pozitīvu atzīmi (1,4), redzams, ka konfidences rādītāji ir samazinājušies visās trīs Baltijas valstīs: Latvijā par 19,0, Igaunijā par 20,6, bet Lietuvā par 8,4 procentpunktiem.

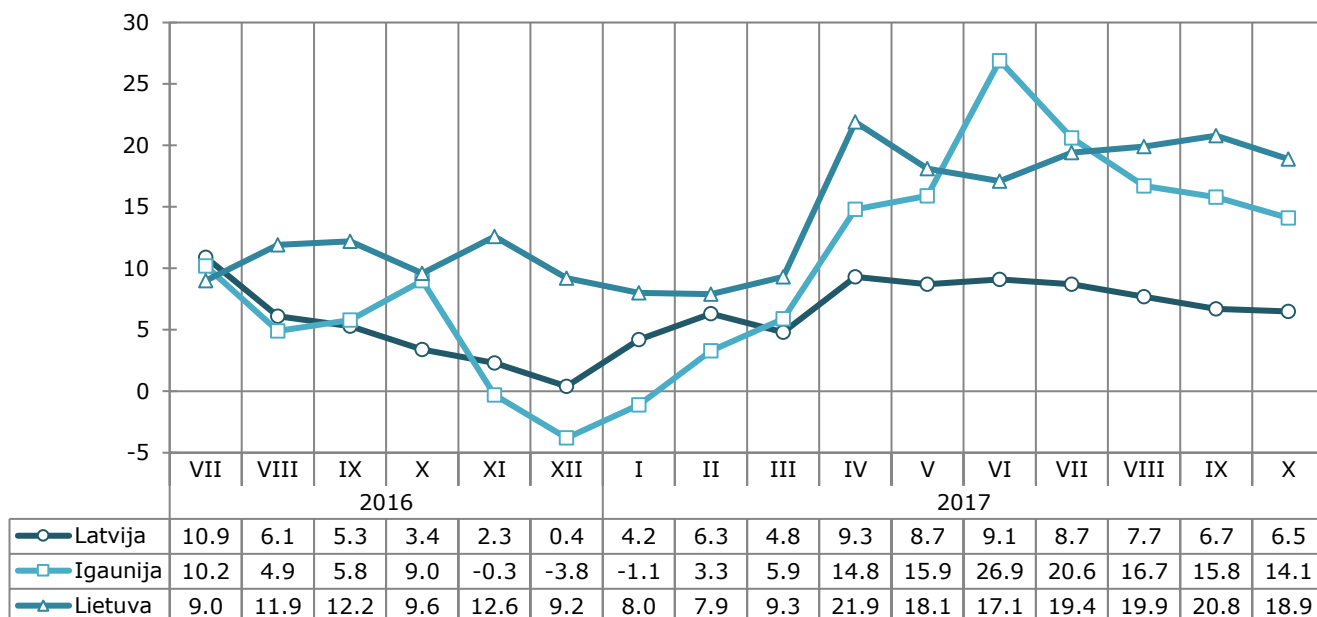
Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs Baltijas valstīs (saldo, %)

Avots: ECFIN.

Mazumtirdzniecības konfidences rādītāji 2017. gada oktobrī visās Baltijas valstīs bija pozitīvi. Latvijā konfidences rādītāja sezonas augstākā vērtība (14,6) tika sasniegta 2017. gada aprīlī, Igaunijā – maijā, Lietuvā – jūnijā. Salīdzinot ar 2016. gada oktobri, šī gada oktobrī kopējie mazumtirdzniecības konjunktūras vērtējuma rādītāji Latvijā un Lietuvā ir samazinājušies par attiecīgi 0,2 un 0,3 procentpunktiem, bet Igaunijā palielinājušies par 0,4 procentpunktiem.

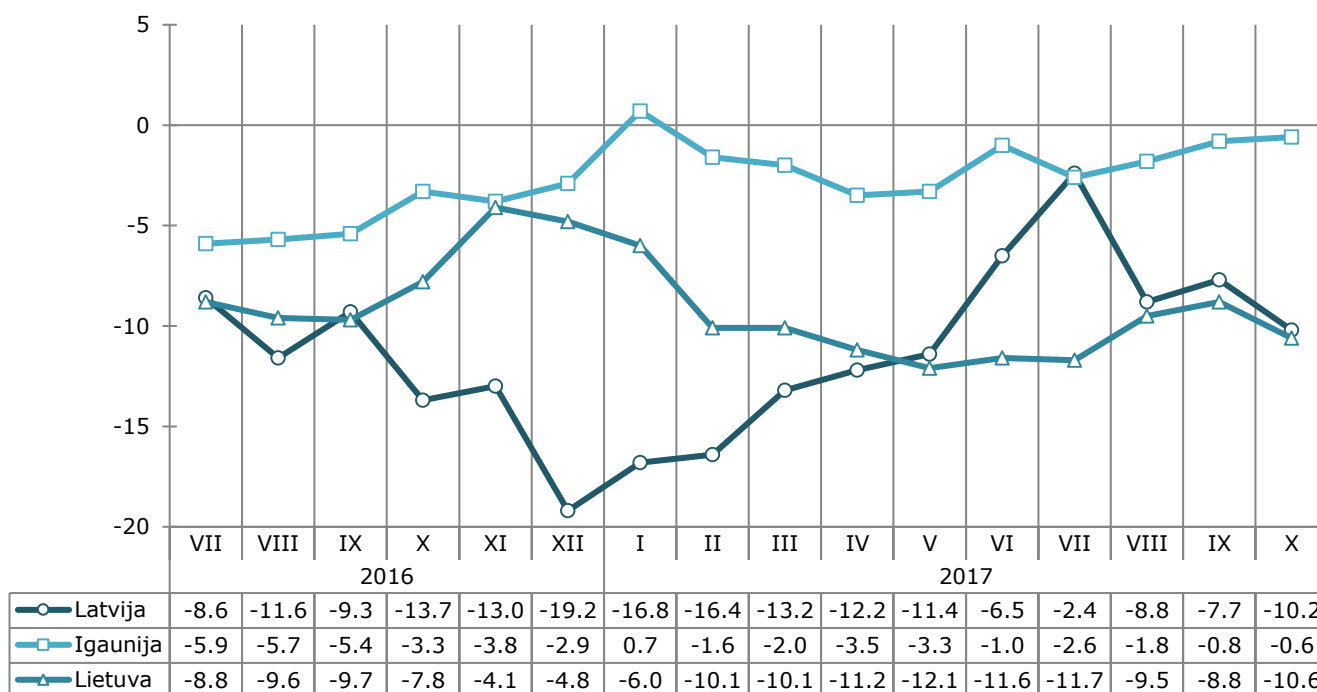
Pakalpojumu sektora konfidences rādītājs Baltijas valstīs (saldo, %)

Avots: ECFIN.

2017. gada oktobrī pakalpojumu sektora konfidences rādītāji visās Baltijas valstīs bija pozitīvi. Salīdzinājumā ar jūliju konfidences rādītāji oktobrī ir samazinājušies visās trīs Baltijas valstīs: Latvijā par 2,2, Igaunijā par 6,5, bet Lietuvā par 0,5 procentpunktiem. Savukārt, salīdzinot oktobra rādītājus ar 2016. gada attiecīgo periodu, redzams, ka konfidences rādītāji visās trīs Baltijas valstīs ir palielinājušies: Latvijā par 3,1, Igaunijā par 5,1, bet Lietuvā par 9,3 procentpunktiem.

Patērētāju konfidences rādītājs Baltijas valstīs (saldo, %)

Avots: ECFIN; datus par Latviju vāc un apkopo TSPC „Latvijas Fakti”.

2017. gada oktobrī augstākais patērētāju konfidences rādītājs bija Igaunijā (-0,6), bet Latvijā un Lietuvā tie atpalika attiecīgi par 9,6 un 10,0 procentpunktiem. Salīdzinājumā ar 2016. gada oktobri patērētāju konfidences rādītāji Latvijā un Igaunijā ir palielinājušies par attiecīgi 3,5 un 2,7 procentpunktiem, bet Lietuvā tas ir samazinājies par 2,8 procentpunktiem.

METODOLOĢISKIE PASKAIDROJUMI

Konjunktūras pētījumi kalpo īstermiņa ekonomiskajai analīzei un prognozēšanai un ir nepieciešams papildinājums kvantitatīvajiem statistiskajiem apsekojumiem, no kuriem tie atšķiras ar datu vākšanu un apstrādes metodēm un lietojumu. Latvijā šie pētījumi tiek veikti Eiropas Savienības kopīgās saskaņotās konjunktūras un patērētāju apsekojumu programmas ietvaros ar Eiropas Komisijas līdzfinansējumu.

Konjunktūras apsekojumi tiek veidoti kā izlases apsekojumi, kur izlasē iekļautie uzņēmumi izvēlēti, lietojot mērķtiecīgas izlases metodes.

Rūpniecības, būvniecības, mazumtirdzniecības un pakalpojumu sektora konjunktūras aptaujas tiek veiktas katru mēnesi, bet investīciju konjunktūras apsekojums rūpniecībā – divas reizes gadā. Rūpniecības konjunktūras apsekojums aptver visas apstrādes rūpniecības nozares (C sadaļa pēc Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (NACE 2. red.). Būvniecības konjunktūras apsekojumā iekļauj būvniecības uzņēmumus (F sadaļa pēc NACE 2. red.). Mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojumā apkopo informāciju par mazumtirdzniecības, kā arī automobiļu, motociklu un to detaļu pārdošanas un remonta uzņēmumiem (45. un 47. nodaļa pēc NACE 2. red.). Pakalpojumu konjunktūras apsekojums iekļauj plašu pakalpojumus sniežošu uzņēmumu loku (H–N sadaļa pēc NACE 2. red.).

2017. gada rūpniecības konjunktūras apsekojuma izlasē ir iekļauti 930 uzņēmumi, būvniecības apsekojumā – 400, mazumtirdzniecības apsekojumā – 570, bet pakalpojumu sektora konjunktūras apsekojuma izlasē – 1 210 uzņēmumi.

Konjunktūras datu avots ir izlasē iekļauto uzņēmumu vadītāju atbildes uz kvalitatīviem jautājumiem par uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvokli, tā izmaiņām, tagadnes un nākotnes tendencēm, ražošanu (apgrozījumu, investīciju apjomu) ierobežojošiem faktoriem.

Kvalitatīvie jautājumi – tie ir jautājumi, uz kuriem atbilde tiek dota nevis skaitliskā formā, bet gan tiek izvēlēta alternatīva no atbilžu variantiem (parasti izmanto trīs punktu skalu). Apstrādājot apsekojuma datus, individuālo respondentu sniegtā kvalitatīvā informācija tiek pārveidota tautsaimniecības sektoros raksturojošos skaitliskos rādītājos.

Konjunktūras aptauju rezultātus iegūst, veicot uzņēmumu sniegto datu svēršanu pēc uzņēmumu lieluma un agregēto datu svēršanu pēc nodarbināto īpatsvara rūpniecības un būvniecības apakšnozarēs vai pēc apgrozījuma apjoma īpatsvara mazumtirdzniecības un pakalpojumu nozarēs.

Par katru apsekojuma jautājumu iegūst atbilžu sadalījumu pa variantiem, kas ir izteikts procentos. No šī sadalījuma aprēķina **saldo** (bilanci) kā starpību starp galējo atbilžu īpatsvaram. Atbilžu saldo (S) jautājumam ar trim atbilžu variantiem aprēķina pēc formulas:

$$S = („+”) - („-”),$$

kur: („+”) – pozitīvo atbilžu („pieaudzis”, „virs normālā”) īpatsvars, procentos;

(„-”) – negatīvo atbilžu („samazinājies”, „zem normālā”) īpatsvars, procentos.

Investīciju konjunktūras datu apstrādē lieto līdzīgu formulu, kurā izmanto atbildes piecu pakāpju gradācijā.

Saldo lietošana dod iespēju jautājuma atbildes izteikt vienā skaitlī, izmaiņas atbildēs uz šo jautājumu secīgos aptaujas periodos veido vienkāršu laukrindu.

Konfidences rādītāji. Konjunktūras pētījumu pieredze ir parādījusi, ka ir lietderīgi katram apsekojumam izveidot apkopojošu rādītāju – konfidences rādītāju. To aprēķina kā aritmētisko vidējo lielumu no atbilžu saldo svarīgākajiem apsekojuma rādītājiem. Tādējādi katra sektora aptaujas rezultātus var raksturot ar vienu skaitli.

Ekonomikas sentimenta rādītājs raksturo kopējo sociāli ekonomisko situāciju valstī un visām Eiropas Savienības dalībvalstīm tiek aprēķināts pēc vienotas metodoloģijas Eiropas Komisijas Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorātā. Šī rādītāja aprēķinā tiek izmantoti 15 dažādi sezonāli izlīdzināti rūpniecības, būvniecības, mazumtirdzniecības, pakalpojumu sektora kā arī patērētāju konjunktūras apsekojumu rādītāji.

Visi rādītāji šajā informatīvajā apskatā, ja vien tas nav īpaši norādīts, ir sezonāli neizlīdzināti.